

24.1.2014

6181/2013, 00.01

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo@mmm.fi

Lausuntopyyntöne 4.12.2013, dnro MMM022:00/2008

LAUSUNTO MAA- JA METSÄTALOUSHALLITUKSEN UUDEN KALASTUSLAIN HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Metsähallitukselta lausuntoa kalastuslain hallituksen esitysluonnoksesta.

Lausuntonaan Metsähallitus esittää seuraavaa:

Lausunnolla oleva kalastuslain kokonaisuudistus on kokonaisuudessaan merkittävä askel kohti kestävämpää kalavarojen käyttöä ja hoitoa. Kalastuslain uudistuksella pyritään järjestämään kalavarojen ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävä käyttö nykytilaa paremmin. Laissa selvästi esille tuotuna tavoitteena on turvata kalojen luontainen elinkierto ja lisääntyminen mahdollistamalla välttämättömien kalastusrajoitusten ja muiden toimenpiteiden toteuttaminen. Lailla pyritään luomaan hyvät edellytykset kaupalliselle ja vapaa-ajan kalastukselle. Metsähallitus pitää edellä mainittuja tavoitteita ja toimenpiteitä hyvinä ja kannatettavina.

Voimassa olevan kalastuslain aikana yhteiskunta ja kalastukseen liittyvät arvot ovat muuttuneet laajasti. Vapaa-ajankalastajien keskuudessa vakalastus kasvattaa suhteellista osuuttaan ja suositaan, kun taas verkkokalastuksen määrä vähenee vuosi vuodelta. Tämä on näkynyt myös muun muassa Metsähallituksen kalastuslupien myynnissä, jossa pyydyskalastus on vähentänyt tasaisesti vuosina 2006-2013. Uudistuksen myötä on toivottavaa, että kalastusta saadaan tulevaisuudessa kehitettyä istutuskeskeisestä hoitopolitiikasta, yhä enemmän kalastuksen säätelyyn pohjautuvaan kalavarojen hoitoon. Tämä edellyttää, että aiemmin istutuksiin käytettyjä varoja suunnataan kalavarojen seurantaan, kalastuksen säätelyyn, valvontaan ja elinympäristöjen tilan parantamiseen. Luontaisesti lisääntyvien kalakantojen hyvinvointi ja kestävä kalastus on koko kalataloussektorin ja yhteiskunnan kannalta tavoiteltava tila.

Esityksen mukaisesti kalavarojen käyttö ja hoito perustuisi jatkossa laajempiin valtakunnallisiin kalavarojen hoitosuunnitelmiin (34 §) ja yksityiskohtaisempiin alueellisiin käyttö- ja hoitosuunnitelmiin (35§). Suunnitelmien perustana olisi laadukas tausta- ja tutkimustieto kalavaroista ja kalastuksesta. Lisäksi suunnitelmien toteutusta ja vaikutuksia kalakantoihin seurattaisiin suunnitelmallisesti. Kalastusoikeuden

haltijat olisivat myös jatkossa vahvemmin sitoutettu noudattamaan suunnitelmia omassa toiminnassaan. Metsähallitus pitää kaikkia edellä kuvatut tavoitteita ja käytännön toimia tärkeinä ja ajankohtaisina kestävien kalavarojen hoidon kehittämisen kannalta. Laadukkaiden suunnitelmien laadinta, aktiivinen toteutus ja seuranta vaativat kuitenkin huomattavasti nykyistä enemmän resursseja niin viranomaisilta kuin uudistuvilta kalatalousalueiltakin. Lakiuudistuksen käytännön toteutuksessa tuleekin kiinnittää erityistä huomiota käytännön toimien kustannustehokkaaseen resursointiin ja rahoitukseen (mm. 81§).

Valtion kalastusmaksujen kerääminen (79§) ja yleisvesien kalastusasioiden (8 §) siirrot Metsähallitukselle ovat lakiehdotuksen osalta kaikkein keskeisimmät uudet ja haasteellisimmat tehtäväkokonaisuudet Metsähallituksen kannalta. Molemmat kokonaisuudet ovat laajoja ja vaativat Metsähallitukselta lisäresursseja. Metsähallitukselle esitetyt uudet tehtäväkokonaisuudet ovat kuitenkin täysin toteutettavissa Metsähallituksen järjestelmillä ja kokemuksella lupamyynnistä ja vesialueiden hallinnoinnista. Yleisvesien osalta Metsähallitusta työllistää jatkossa lisäksi kalastuksenvalvontaa koskevat tehtävät, joka lisää Metsähallituksen erävalvonnan resurssien tarvetta. Kalastuslain uudistuksen yhteydessä tulee näin ollen varmistaa Metsähallitukselle riittävät henkilö ym. resurssit näiden laajojen kokonaisuuksien hoitamiseen. Metsähallituksella ei ole nykytilassa mahdollisuuksia hoitaa tehtäviä ilman erikseen osoitettavaa rahoitusta näiden uusien erityistehtävien hoitoon. Erityisesti valtiollisten maksujen keräämisen osalta Metsähallituksen välittämien lupien myyntimäärät lisääntyvät merkittävästi nykyisestä, joka lisää resursointitarvetta myyntiä, neuvontaa ja taloushallintoa koskien.

Esitysluonnoksen mukaan kaupallisten kalastajien toimintamahdollisuuksia parannetaan siten, että kalastajat voivat jatkossa hakea lupaa myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, mikäli haulle asetut esiehdot täyttyvät. Metsähallitus pitää esitettyä uudistusta hyvänä, sillä se parantaa kalastusmahdollisuuksia erityisesti omistajuudeltaan sirpaleisilla vesialueilla, joissa kalakannat kestävät nykyistä kovempaa kalastuspainetta. ELY-keskusten kautta tapahtuvassa lupien myöntämisessä kaupalliseen kalastukseen tulee kuitenkin huomioida hyvin tarkkaan esityksessä (13§) kuvatujen esiehtojen täytyminen ristiriitojen välttämiseksi.

Erityisperusteiset kalastusoikeudet on kuvattu lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä yksityiskohtaisesti. Esitys selkeyttää nykytilannetta todella paljon, koska erityisperusteisten kalastusoikeuksien käyttö ja etenkin suhde vesialueen omistajan oikeuksiin nähden on ollut tähän saakka monissa tapauksissa epäselvää.

Metsähallitus toteaa yleisesti, että esitysluonnoksella olisi syytä olla esillä Metsähallituksen eräasioiden (ml. kalastus) hoidon kokonaisuus. Metsähallituksen tehtävät perustuvat sen organisaatiollailla annettuihin tehtäviin valtion maa- ja vesialueiden omistajahallinnasta vastaavana tahona. Metsähallituksen eräasiat käsittävät erätalouden julkisia palvelutehtäviä kuten kalakantojen hoidon sekä niiden lisäksi kalastukseen liittyvän lupahallinnon tehtäviä (julkisia hallintotehtäviä) vastaavasti kuin metsästyksen ja maastoliikenteen osalta Metsähallituslaissa on säädetty.

Kommentit hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluihin

Esitysluonnoksen yleisperusteluihin tulisi sisällyttää myös maininnat EU:n meristrategiapuitedirektiivistä ja kyseisen direktiiviin merenhoidon toimenpideohjelmasta kohtaan 2.2. (Euroopan unionin lainsäädäntö), sekä kohtaan 2.4. (kansainväliset sopimukset) HELCOM, Itämeren suojelukomissio ja sen suositukset ja tavoitteet.

Yksityiskohtaiset kommentit pykäläluonnoksiin

4 § Määritelmät

Pykälässä määritellään kalastuslain soveltamisen kannalta keskeiset käsitteet, joihin perustuvaa sääntelyä lakiin sisältyy runsaasti, tai jotka ovat keskeisiä lakia tulkittaessa ja sovellettaessa.

Pykälässä esitetään määritelmät termeille ”vaelluskala” (3 kohta), ”vaelluskalavesistö” (4 kohta) ja ”vaelluskalavesistön koski – ja virta-alue” (5 kohta). Vaelluskalaa koskevan uuden määritelmän mukaan kalastuslaissa vaelluskalalla tarkoitetaan taimenen, nieriän, harjuksen ja siian osalta vain vaeltavat kannat. Metsähallitus pitää 4 §:n 1 momentin 3 kohtaa ongelmallisena määritelmään sisältyvän sanan ”vaeltavat” takia. Iso osa Suomen harjuskannoista on paikallisia ja kalat eivät tee pitkiä vaelluksia, kuten esim. varsinaiset ns. vaeltavat taimenet (järvitaimenet). Sama koskee monia paikalliseksi luettavia taimenkantoja. Uuden 4 §:n määritelmien ja yleiskalastusoikeutta koskevan 7 §:n mukaan kaikki ns. paikallista harjus- ja taimenkantaa sisältävät joki/purovedet koski- ja virta-alueineen vapautuisivat lakimuutoksen myötä maksuttomalle ja maksulliselle yleiskalastusoikeudelle. Lisäksi tulkinnanvaraisuus lisääntyisi huomattavasti sen suhteen, onko jonkun vesistön tietty kalakanta vaeltava vai ei. Kantojen kestävän käytön kannalta muutos olisi kantojen tilaa olennaisesti heikentävä ja lisäisi merkittävästi kalastuspainetta etenkin lohikalakantoihin virtavesillä. Uhanalainen jokihelmisimpukka eli raakku on riippuvainen myös paikallisista taimenkannoista. Metsähallitus esittää, että vaelluskalamääritelmää tulisi näiltä osin täsmentää, jotta harjus- ja taimenkannat eivät vaarantuisi yleiskalastusoikeuden vuoksi. Vaihtoehtona on esimerkiksi, että ainakin harjuksen ja taimenen osalta poistetaan termi *vaeltava*. Voimassa olevan kalastuslain mukaan esimerkiksi tällä hetkellä kaikki Lapin ELY –keskuksen alueen vesistöt on määritetty lohi- ja siikapitoisiksi. Näiden vesistöjen koski- ja virtapaikoissa kalastaminen on yleiskalastusoikeuksilla kielletty.

Pykäläluonnoksen ensimmäisen momentin 5 kohdassa määritellään *vaelluskalavesistön koski – ja virta-alue*. Metsähallitus toteaa, että määritelmän nykykuoto ei käytännössä selkeytä nykytilanteen mukaisia lain tulkintaongelmia koski- ja virta-alueista. Tulkinta-ongelmat poistuisivat todennäköisesti ainoastaan, jos käytettäisiin termiä ”Vaelluskalavesistön virta-alue” ja sille esimerkiksi seuraavaa määritelmää: *Vaelluskalapitoisen vesistön sellainen virtaavan veden alue, jolla tarkoitetaan vesilain (587/2011) mukaista jokea, puroa sekä noroa*. Tämä varsin yksiselitteinen määritelmä kuitenkin rajoittaisi monilla kohteilla merkittävästi nykyisiä yleiskalastusoikeuksia. Lisäksi muotoilu saattaisi aiheuttaa ongelmia esityksen 46§:n kiellettyjen kalastusmuotojen osalta, jonka 1 momentin 7 kohdan mukaan vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueella onginta, pilkintä ja kalastus harrilaudalla on kielletty. Näiden johdosta jouduttaisiinkin erikseen määrittelemään ainakin niitä jokialueita, jotka eivät kuuluisi määritelmän piiriin ja harkitsemaan uudelleen kiellettyjä kalastusmuotoja.

Pykälän ensimmäisen momentin 8 kohdassa määritellään *viehe*. Määritelmän mukaan: ”8) vieheellä keinoitekoisesti valmistettua uistinta, vaappua, perhoa, jigiiä tai niihin rinnastettavaa koukuilla varustettua houkutinta, joka liikkeellään, värillään tai muodollaan houkuttaa kalaa iskemään”.

Määritelmästä tulisi poistaa sanat ”koukuilla varustettu”, jolloin myös koukuttomien vieheiden käyttö olisi aina kalastusta. Viehe ja perhokalastuksessa voidaan käyttää myös keinoitekoisesti valmistettuja vieheitä (ilman koukkuja), joiden tarkoitus on tartuttaa kala esimerkiksi hampaistaan kiinni.

5 § Vesialueen omistukseen perustuva kalastusoikeus

Pykälän mukaan oikeus kalastaa ja määrätä kalastuksesta kuuluu vesialueen omistajalle siten kuin tässä laissa säädetään. Hallituksen esitysluonnoksen perustelutekstin mukaan pykälän ensimmäisen momentin muotoilulla on tarkoitus kuvata nykyistä paremmin sitä, että vesialueen omistajalle kuuluva kalastusoikeus on jo lähtökohtaisesti sisällöltään ja laajuudeltaan ainoastaan se, mikä kalastuslain järjestelmän kautta omistajalle muotoutuu. Omistajan oikeutta kalastaa ja määrätä kalastuksesta on jo nykyisessä kalastuslaissa eri tavoin rajoitettu (muun muassa yleiskalastusoikeuksien kautta) ja lakiin sisältyy useita säännöksiä, joiden nojalla kalastusoikeuden tosiasiallista sisältöä voidaan edelleen muokata käytännössä tilanteissa, joissa omaisuuden suoja nauttivan kalastusoikeuden rajoittaminen on välttämätöntä ja perusoikeuksien yleisten rajoittamisedellytysten näkökulmasta mahdollista.

Metsähallitus esittää, että pykälään tai sen perusteluihin lisättäisiin nykytilannetta vastaava tarkennus, jonka mukaan vesialueen omistajalla on pääsääntöisesti oikeus luovuttaa kalastusoikeutensa eteenpäin (lyhytkestoiset kalastusluvut ja vuokraaminen). Esitysluonnokseen voitaisiin tarkentaa vesialueen omistajan oikeutta asettamallaan lupaehdoilla määrätä lakia ja asetusta tiukempia kalastussääntöjä myöntämiinsä lupiin ja kalastusoikeuden vuokrauksiin (näin ollen määrätä kalastuksesta alueellaan). Kalastusluvan antamisen mahdollisuus ja mahdollinen asetettavissa olevien lupaehtojen sisältö muodostuisi kalastuslain järjestelmän kautta. Pykäläluonnoksen ehdotetussa perusteluosiossa voitaisiin viitata lupien osalta myös vesialueen vuokraamista koskevaan 11 §:n tekstiin ja lain 4 §:n 1 momentin 11 kohdan kalastusoikeuden haltijoihin. Vesialueen omistajalle tulee mm. olla alueellisesti mahdollisuus asettaa esimerkiksi asetusta korkeampia alamittoja luvillaan tapahtuvaan kalastukseen lupaehtoina (samaa sisältöä myös 41 §:ssä Kalastuksen järjestäminen). Metsähallitus tuo esimerkkinä tästä mm. yksityiset koskikalastuskohteet, joissa kalastusluvan antamisen edellytykseksi on asetettu sallittuina pyyntivälineinä ainoastaan perhokalastusvälineet, väkäsettömät koukut ja lainsäädännössä voimassa olevia alamittoja suuremmat aluekohtaiset alamitat.

Kalastusasioita hoitavan julkisen toimijan rooli luvan myöntäjänä tai valtion vesiomaisuuteen kuuluvan alueen vuokraajana on osin erilainen verrattuna yksityiseen kalastusoikeuden luovuttajaan. Myös tähän asiaan liittyvien erityisten yksityiskohtien tarkempi esilletuominen hallituksen esityksellä on toivottavaa.

8 § Kalastus yleisellä vesialueella ja talousvyöhykkeellä

Pykälässä säädetään oikeudesta kalastaa Suomen talousvyöhykkeellä sekä yleisellä vesialueella meressä ja sisävesillä. Pykälässä ei mainita lainkaan sisävesien yleisvesiä, vaikkakin lain perusteluissa asia on hyvin kuvattu. Selkeyden vuoksi maininta sisävesien yleisvesistä olisi syytä lisätä myös varsinaiseen lainkohtaan. Pykälän viimeisen momentin mukaan Metsähallitus päättää luvista yleisellä vesialueella käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määriteltyjen periaatteiden mukaisesti. Kuitenkin 22§:ssä todetaan, että kalatalousaluejako ei välttämättä koske merien yleisvettä. Metsähallitus toteaa, että pykälää tulee tämän epäloogisuuden johdosta täsmentää.

Pykälän 3 momentin mukaan Metsähallitus voisi kaupallisen kalastuksen harjoittamista varten vuokrata kaupalliselle kalastajalle yleisellä vesialueella meressä tai Suomen talousvyöhykkeellä olevan lohen tai taimenen pyyntipaikan. Pykälän 3 momentin sanamuodon mukaan ”*Jos kaupallisen kalastuksen tarve sitä edellyttää, voi Metsähallitus tällaisen kalastuksen harjoittamista varten vuokrata kaupalliselle*

kalastajalle yleisellä vesialueella meressä tai Suomen talousvyöhykkeellä olevan lohien tai taimenen pyyntipaikan. Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kalastusoikeus ei ole voimassa tässä momentissa mainituilla pyyntipaikoilla.” Nykyisen lain mukainen kalastus näillä pyyntipaikoilla on isorysäkalastusta ja rysät soveltuvat monien lajien, ei pelkästään lohien ja taimenen pyyntiin, joten yksittäisten lajien maininnan voisi poistaa ehdotuksesta. Lisäksi kalastuksen säätely ja ohjaaminen voisi selkeytyä, mikäli isorysäpyynti pyyntipaikoilla olisi meren yleisellä vesialueella ja talousvyöhykkeellä aina luvanvaraista.

9 § Valtion yksityiset vedet

Pykälän sanamuodon mukaan valtion yksityisten kalastuksen käyttämisestä päättää Metsähallitus. Metsähallitus toteaa, että valtion yksityisvesiä voi olla Metsähallituksen lisäksi myös muiden valtion organisaatioiden hallinnassa (Liikennevirasto, Puolustusvoimat, Museovirasto, Senaattikiinteistöt). Esitysluonnoksen perustelutekstin mukaan pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain 12 §:ää asiallisesti vastaavasti siitä, että valtion yksityiset kalastukset pysytetään valtiolla siellä, missä ne vanhastaan ovat olleet ja ovat edelleen hallinnassa. Kuten edellä on tuotu esille, pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että valtion yksityisten kalastusten käyttämisestä päättää Metsähallitus. Perustelujen mukaan järjestely olisi yhdenmukainen sen kanssa, että Metsähallitus toimisi kalastuslain järjestelmässä yleisesti valtion yksityisten vesien sekä yleisten vesialueiden osalta kalastusoikeuden haltijan tavoin ja käyttäisi sitä koskevaa määräysvaltaa (mm. 45 §).

Pykälän perusteluissa ei ole tarkennettu tai tuotu esille, onko tarkoituksena nykytilan muuttaminen siltä osin, että Metsähallitus vastaisi myös muiden valtion organisaatioiden vesialueiden kalastusten käyttämisestä. Kansalaisen tai yksityisen luvanhenkittäjän näkökulmasta on lupajärjestelyjen selkeyden kannalta toivottavaa, että lupa voidaan hankkia yhdeltä valtio organisaatioon kuuluvalta toimijalta riippumatta mahdollisista valtion sisäisistä omaisuuserien järjestelyistä. Mikäli valtion kalastuksesta päättäminen siirtyisi kokonaisuudessaan Metsähallitukselle, tulisi valtion organisaatioiden yhteistyöstä säätää nykyistä tarkemmin. Metsähallitus toteaa, että toimiva yhteistyö kalastusjärjestelyissä voidaan toteuttaa ottaen huomioon ko. vesialueiden erityspiirteet ja kunkin valtion organisaation tehtävät mm. laatimalla toimintatapoja määrittäviä yhteistyösopimuksia valtion eri organisaatioiden kesken.

10 § Oikeus Ylä-Lapin kalastuslupa

Lakiluonnoksen 10 §:n 1 momentissa säädetään henkilöille, joilla on kotipaikka Enontekiön, Inarin tai Utsjoen kunnassa oikeus saada korvauksetta lupa harjoittaa kalastusta kotikunnassaan sijaitsevilla valtiolle kuuluvilla vesialueilla. Metsähallitus esittää, että esitysluonnokselle lisättäisiin selvyyden vuoksi tarkempi kirjaus Metsähallituksen lupatoimivallasta myös Ylä-Lapin kalastuslupan osalta. Metsähallitus esittää, että luonnoksessa huomioitaisiin Metsähallituksen mahdollisuus asettaa myös Ylä-Lapin kalastuslupa maksuttomaan lupaan lupaehtoja, jotka ovat kalastuslain ja sen nojalla annettujen säädösten (asetus), Metsähallitusta koskevan lainsäädännön, hallinnon yleislakien, sekä mm. käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määriteltyjen periaatteiden mukaisia.

Pykälän toisen momentin mukaan Ylä-Lapin kalastuslupa ei koske Teno- ja Näätämöjoen vesistön lohien- ja taimenen nousualueita, Tuulomajoen ja Paatsjoen vesistöjen taimenen ja lohien vaellusalueita, Tornion- ja Ounasjoen vesistöjen lohien ja taimenen nousualueita, joita koskevat erilliset luvat myöntää Metsähallitus. Metsähallitus

toteaa, että pykäläehdotuksen sanamuotoa tulisi täsmentää koskemaan valtion vesialueita seuraavasti: ”...joita koskevat erilliset luvat valtion vesialueille myöntää Metsähallitus”.

Pykälän toisen momentin perustelutekstissä tulisi myös selvyuden vuoksi huomioida Tenon pääuoman kalastus ja Tenojokea koskeva rajajokisopimus, kuten perustelutekstissä on tehty Torniojoen osalta. Myös Tenon pääuoman luvista valtion puolesta vastaa Lapin ELY-keskus.

13 § Alueellinen lupa kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen

Metsähallitus toteaa pykälän parantavan merkittävästi ammattikalastajien vesille pääsyä ja toteaa sen olevan hyvä uudistus kalastuslakiin. Nykyisessä tilanteessa ongelmat ammattikalastajien vesillepääsyn suhteen ovat hyvin monisyiset. Yksi syy on, että osakaskunta voi olla täysin järjestäytymätön, jolloin luvan hakijalla ei ole käytännössä lainkaan neuvottelukumppania lupien suhteen. Lisäksi tietyn vesialueen hallinnointi voi olla hyvinkin sirpaleinen, eikä kalastaja pysty hankkimaan lupia maantieteellisesti niin yhtenäiselle alueelle siten, että ammattimainen kalastus käytännössä onnistuisi. Yleistä on myös se, että osakaskunnat/vesialueen omistajat eivät myönnä lupia ammattikalastukseen. Monissa tapauksissa ammattikalastajat ovatkin pyrkineet hankkimaan kalastuslupansa osakaskuntien vesialueille yksittäisten osakkaiden kautta (nykyinen KL 18 §). Tällaisia lupia on myöntänyt myös Metsähallitus. Ymmärrettävästi tilanne on helposti ristiriitoja herättävä, mikäli osakaskunta ei edelleenkään halua ammattikalastajaa vesialueelleen vaikka kalastajalla on olemassa voimassaolevan kalastuslain 18 §:n mukainen kalastusoikeus.

Käytännön tulkinnan kannalta esitykselle tulisi selkeyttää osakaskunnan osakkaan ja kaupallisen kalastajan välistä toimintaa. Selvennystä olisi syytä saada mm. siihen edellytetäänkö luvanhakijalta, että hän on osakaskunnan lisäksi pyrkinyt sopimukseen kalastusoikeudesta myös jonkun/joidenkin osakkaiden kanssa (vrt. 12 §), vai riittääkö esimerkiksi, että luvanhakija lähestyy ainoastaan osakaskuntaa? Metsähallitus tuo esille, että esimerkiksi yksi mahdollinen keino asioiden selventämiseksi olisi se, että 12 §:n mukainen osakkaan myöntämä lupa ei voisi jatkossa koskea kaupallista kalastusta, vaan luvat kaupalliseen kalastukseen myöntäisi suoraan ainoastaan joko osakaskunta/vesialueen omistaja tai ELY-keskus. Tällainen esimerkin kaltainen menettely vähentäisi myös osakaskuntien sisäisiä ristiriitoja osakkaan tekemiin kalastusoikeuden luovutuksiin liittyen. Ammattikalastajien toimintamahdollisuudet tulisi kuitenkin turvata keskeytymättä, mikäli yllä kuvattua osakkaan myöntämää lupaa rajoitettaisiin, koska uuden lain mukaisen toimintamenettelyn sisäänajo kestää helposti useitakin vuosia.

17 § Kaupallisen kalastajan oikeus valtion maa-alueen käyttöön.

Pykäläluonnoksen virkkeen sanamuodon loppuosaa tulisi kieliasultaan tarkentaa nykymuodosta.

22-30 § Kalatalousaluejako, kalatalousalue ja sen tehtävät

Metsähallitus toteaa esitysluonnoksen sisältävän selkeän rakenteen kalatalousalueista ja niiden tehtävistä. Kalatalousalueiden tehtäväkokonaisuus on kuitenkin hyvin laaja ja haasteellinen. Metsähallitus pitää erityisen tärkeänä, että kalatalousalueille turvataan riittävät resurssit kaikkien tehtävien menestyksekkääseen hoitamiseen.

32 § Alueellinen kalatalouden yhteistyöryhmä ja 33§ Ylä-Lapin kalastusasioiden yhteistyöryhmä

Esityksen 33§:n mukainen yhteistyöryhmä käytännössä korvaa voimassa olevan kalastuslain 14a §:n ja 14b §:n mukaiset kuntakohtaiset neuvottelukunnat. Metsähallituksen näkemyksen mukaan kuntakohtaisten neuvottelukuntien toiminta on sujunut hyvin voimassa olevan kalastuslain mukaan ja neuvottelukunnat ovat olleet keskeisiä foorumeja valtion kalastusasioiden käsittelyssä.

Lakiesityksen 32 §:n ja 33§:n mukaisten yhteistyöryhmien toiminta jää Ylä-Lapin osalta lain perusteluissa epäselväksi. Lain perusteluissa todetaan, että ”Lapin ELY:n alueelle muodostettaisiin kaksi yhteistyöryhmää, josta toinen kolmen pohjoisen kunnan alueelle ja toinen muulle Lapin ELY-keskuksen alueelle.” Ylä-Lapin yhteistyöryhmä käsittelee 33§:n mukaan ainoastaan valtiolle kuuluvien kalavesien kalatalouskysymyksiä. Tällöin kumpikaan ryhmä ei käsittele perusteluiden mukaan nykymuodossaan osakaskuntien tai muiden yksityisten vesialueiden omistajien kalatalousasioita kolmea pohjoista kuntaa koskien. Metsähallituksen näkemyksen mukaan Lapin alueelle tulisi perustaa koko Lapin ELY-keskuksen alueen asioita käsittelevä yhteistyöryhmä (ml Ylä-Lappi) ja erikseen pelkästään Ylä-Lapin valtion vesien kalatalouskysymyksiä käsittelevä yhteistyöryhmä. Ryhmien tehtäväjako voi olla tällöin esityksen 32 §:n ja 33§:n mukaisia.

34 § Valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat

Hallituksen esitysluonnoksessa on tuotu esille, että kalavarojen kestävä käytön ja hoidon tavoitteen saavuttamiseksi on voimassa olevan kalastuslain aikana alueellisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien ohella valmisteltu tiettyjä kalalajeja koskevia valtakunnallisia suunnitelmia kyseisten lajien hoidon valtakunnallisten suuntaviivojen määrittämiseksi ja perustan luomiseksi kalavarojen alueelliselle hoitotyölle.

Esitysluonnoksessa on valtakunnallisten suunnitelmien merkitystä tarkoitus lisätä antamalla niiden laatimiselle selkeät reunaehdot lain ja asetuksen tasolla, sekä antamalla niille oikeudellista velvoittavuutta suhteessa alueellisen tason käytön ja hoidon suunnitteluun. Esityksen mukaan uuden kalastuslain 34 §:n 2 momentin valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat olisivat aina otettava huomioon alueellisia käyttö- ja hoitosuunnitelmia laadittaessa ja täytäntöön pantaessa sekä kalastusta järjestettäessä yleisellä vesialueella. Alueelliset käyttö- ja hoitosuunnitelmat eivät myöskään saisi sisältää sellaisia toimenpiteitä, joilla voisi olla valtakunnallisten hoitosuunnitelmien tavoitteiden toteuttamista estävä tai hidastava vaikutus. Esityksen mukaan valtakunnallisten suunnitelmien huomioonottaminen voisi joissain tilanteissa edellyttää myös niiden tavoitteiden aktiivista edistämistä alueellisissa käyttö- ja hoitosuunnitelmissa.

Metsähallitus esittää, että valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelman ohjausvaikutus ja myös sen aktiivinen toteuttamisen edistäminen alueellisessa päätöksenteossa kuvattaisiin nykyistä tarkemmin. Esitysluonnoksen 39 §:ssa on mm. kuvattu käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanon valvonta ja 40 §:ssa käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano ja seuranta. Edellä mainittujen pykälien kaltainen valvontaa ja seurantaa koskeva lisäys tarvittaisiin esitysluonnokselle myös valtakunnallisten hoitosuunnitelmien osalta.

Kalaston hoitoa koskevien valtakunnallisten tavoitteiden pyrkimyksenä on edistää lain yleisen tavoitteen mukaisesti kestävä käytön periaatteen toteutumista alueellisessa päätöksenteossa. Valtakunnallisten kalavarojen hoitosuunnitelmien yleispiirteinen ja

ohjaava luonne olisi tärkeää ottaa huomioon alueellisessa päätöksenteossa siten, että ministeriön vahvistamat kalavarojen hoitosuunnitelmassa esitetyt valtakunnallisista lähtökohdista määritellyt periaatteet täsmentyisivät kalatalousalueen käytön- ja hoidon suunnittelussa.

42 § Osakaskunnan kalastusoikeuden jakaminen

Pykälän perusteluissa todetaan, että osakaskunnan vesialueella käytettävän kokonaispyydysyksikkömäärä tulisi rajata siten, että alueen kalakannat kestävät kokonaispyydysyksikkömäärällä tapahtuvan aktiivisen kalastuksen. Asian käytännön huomiointi on haasteellinen. Jos kalastuskuolevuutta halutaan säädellä, tulisi sen tapahtua osakaskuntaa suuremmalla vesialueella (esim. järven selkä tai pienemmillä järvillä koko järvi), jolloin sen kyseisen vesialueen kokonaispyydysyksikkömäärä tulisi määritellä ekologisen kestävyuden kannalta. Vielä tehokkaampaa olisi, mikäli kalastuslain 1§:n tavoitteiden toteuttamiseksi kalastuskuolevuutta säädeltäisiin kalalaji- ja pyydystyyppikohtaisesti, ei pelkällä kokonaispyydysyksikköjen määrällä. Käytännön lainsoveltamisen kannalta yksi mahdollisuus olisi, että keskeisten vesialueiden osalta yksikkömääräehdotus tehtäisiin suoraan käyttö- ja hoitosuunnitelmissa.

45 § Kalastuksen järjestäminen valtion vesialueella

Pykälän 1 momentin mukaan Metsähallituksen tulee Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa pyytää vuosittain lausunto kalastuksen järjestämisestä ja kalastuslupien myöntämisessä noudatettavista periaatteista lakiluonnoksen 33 §:ssä tarkoitetulta *yhteistyöryhmältä*. Pykälän perustelutekstissä sivulla 45 mainitaan virheellisesti lausunnon pyytämistä neuvottelukunnalta.

46 § Kielletyt kalastustavat, pyyntimenetelmät ja kalastusvälineet

Esitysluonnoksen 46 §:n 2 momentissa säädettäisiin siitä, että kiellettyjä kalastusvälineitä ei saisi säilyttää *veneessä* tai pitää muutoin käsillä siten, että ne ovat pyyntiä varten helposti käsillä. Perustelutekstin mukaan säännöksen tavoitteena on mm. kalastusvalvonnan helpottaminen. Metsähallitus toteaa, että käytännön valvontatyössä kyseisen kohdan valvonta on hyvin haastavaa. Metsähallitus esittää, että ko. pykälän 2 momentti tulisi poistaa esitysluonnoksesta. Kalastuslailla ei tule olla rajoittavaa vaikutusta luvallisten aseiden, ammusten, räjähteiden, polttoaineiden tms. kuljettamiseen veneessä. Veneellä liikutaan monesti metsästystarkoituksessa aseiden ja ammusten kanssa, mökeille kuljetetaan veneillä polttoaineita, virtalähteitä.

Kiellettyjen kalastusvälineiden osalta Metsähallitus viittaa myös kalastusrikkomusta koskevaan esitysluonnoksen 117 §:n 1 momentin 1 kohdan muotoiluun, joissa kiellettyjen kalastusvälineiden tahallinen tai huolimaton pitäminen *aluksella* on rangaistavaa sakon uhalla. Metsähallitus tosin toteaa kalastusrikkomusta koskevan 117 §:n perustelutekstin mukaan kielletyn kalastusvälineen pitäminen aluksella tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä, olisi rangaistavaa vasta tilanteessa, jossa voidaan perustellusti olettaa, että välinettä on tarkoitus käyttää pyyntiin, eikä pyydysten pitäminen aluksella tai muutoin saatavilla kalastustapahtuman yhteydessä johdu ilmeisesti muusta syystä kuin pyyntitarkoituksesta.

49 § Kaupalliseen kalastukseen tarkoitetut pyydykset ja pyyntimenetelmät

Pykäläluonnoksen mukaan isorysän käyttö on sallittu ainoastaan kaupallisille kalastajille. Metsähallitus toteaa, että erikokoisia rysiä käytetään tällä hetkellä monilla kala-

vesillä ja kalastusmuodolla pyritään korjaamaan verkkopyynnin aiheuttamaa vinoumaa kalakannoissa. Rysiä käytetään yleisesti myös vesien hoitokalastuksessa. Metsähallitus esittää, että ministeriön asetuksella tulisi turvata pienehköjen rysien käyttö myös muille kuin kaupallisille kalastajille ja selkeästi perustelluissa hoitokalastustapauksissa rysän käyttö tulisi olla sallittua.

54 § Yleiskalastusoikeuksien rajoittaminen

Lakiehdotuksessa on kuvattu kattavasti eri rajoittamisperusteet, joilla yleiskalastusoikeuksia voidaan rajoittaa. Sen sijaan pykälän perusteluissa korostuu vahvasti istutuskeskeisyys ja pyyntimittaisen kalan istutukset, mikä ei ole uuden lain yleisten tavoitteiden ja tarkoituksenmukaista.

Metsähallitus ehdottaa, että perusteluihin tulisi lisätä pienpoikasistutusten merkitys kalakantojen hoidossa. Tulevaisuudessa kalastusjärjestelyiden ja pienpoikasistutusten merkitys kalakantojen hoidossa ja kalastuksellisesti kiinnostavien virkistyskalastus/kalastusmatkailuvesien kehittämisessä tulee kasvamaan. Tämä tulisi huomioida mm. 54 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohdan perusteluissa, joihin tulisi nimenomaisesti kirjata myös kaupallisessa tarkoituksessa tehtävät pienpoikasistutukset ja normaalista poikkeavat kalastusjärjestelyt, joiden tarkoituksena on esimerkiksi erityisen arvokkaiden isojen luontaisten kalojen kalastuskohteiden luominen ja taloudellisen hyödyntämisen turvaaminen (kalastusmatkailun edistäminen). Tämä auttaisi vesialueiden omistajia kehittämään yhä enemmän luontaiseen kalastoon pohjautuvia erityiskalastuskohteita, jotka edellyttävät toimiakseen tiukkojakin kalastuksen säätelytoimenpiteitä (ml C&R) ja erityisesti yleiskalastusoikeuksien rajoituksia.

Mikäli yleiskalastusoikeuksia ei voida erityiskohteiden tapauksissa rajoittaa, ei kohteilla ole kehittämisedellytyksiä kaupallisen kalastuksen/kalastusmatkailun kannalta erityisen arvokkaina kohteina. Esimerkiksi Metsähallituksen virkistyskalastuskohteiden yhtenä kehittämistavoitteena on jatkossa siirtyä yhä enemmän pienpoikasistutuksilla hoidettaviin virkistyskalastuskohteisiin ja pyrkiä pois pyyntikokoisen kalan istutuksista.

59 § Uhanalaisten eläinlajien suojelu

Metsähallitus pitää pykälää kokonaisuutena hyvänä. Yhtenä esimerkkilajina voi tulevaisuudessa toimia mm. jokiheimisimpukka eli raakku. Raakun elinkierto on riippuvainen lohen ja taimenen esiintymisestä, joten periaatteessa raakun suojelu voi edellyttää rajoituksia myös lohen ja taimenen kalastukseen tai tiettyihin kalastustapoihin 59 §:n nojalla. Myös vedessä kahlaamalla (tyypillistä perhokalastuksessa) voidaan vahingossa talloa tai häiritä raakkuja virtaan sekoittuvan pohja-aineksen vuoksi.

65 § Jokisuukalastuksen kieltö

Metsähallitus esittää, että pykälään voitaisiin lisätä jokisuukalastuksen kieltö (verkkokalastus) myös *sisävesien* vaelluskalaskantojen osalta. Myös verkoilla kalastuskieltöajan tulisi olla pidempi, koska esim. taimenet nousevat jokiin toukokuusta jopa marraskuuhun asti, ympäristöolosuhteista riippuen.

72 § Kielletyt istutukset

Pykäläluonnoksen mukaan kalojen ja rapujen istutukset, jotka ilmeisesti heikentävät luonnon monimuotoisuutta vaarantamalla luonnossa esiintyvän kala- tai rapulajin tai

muun lajin tai näiden kannan säilymisen, ovat kiellettyjä. Metsähallitus pitää pykälää hyvänä, joka turvaa jatkossa yhä tarkemmin luonnonmonimuotoisuutta. Erityisesti kotimaisen jokiravun säilymisen kannalta täpläravun istutuksia uusiin vesiin tulee jatkossa rajoittaa nykyistä voimakkaammin ja suunnata hoitopanokset jokirapukantojen turvaamiseen.

89 § Saaliiden ilmoittamisvelvollisuus

Pykälän 1 momentin mukaan kaupallinen kalastaja on velvollinen pitämään muualla kuin merialueella tapahtuvasta kalastuksesta päiväkirjaa ja vaadittaessa ilmoittamaan Luonnonvarakeskukselle pyytämänsä ja lukuunsa pyydetty saaliit. Pykälässä ei ole lainkaan mainittu saalisilmoitusvaatimusta muusta kuin kaupallisesta kalastuksesta. Vapaa-ajankalastuksella ja kotitarvekalastuksella on erityisen suuri merkitys vaelluskaloihin kohdistuvassa kalastuspaineessa. Lisäksi saalistiedon tarve korostuu Suomen rajajokien kalastuksen osalta. Uuden kalastuslain tavoitteena on järjestää kalavarojen ekologinen kestävä käyttö nykyistä paremmin ja että kalastuksen säätely perustuu parhaaseen käytettävissä olevaan tutkimus- ja seurantatietoon. Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää nykyistä huomattavasti kattavampaa saalisseurantaa, jonka perusteella kalavarojen kestävä käyttö voidaan mitoittaa aiempaa paremmin. Metsähallitus esittää, että kaupallisten kalastajien lisäksi myös muut kalastajat olisivat velvollisia vaadittaessa ilmoittamaan saaliinsa Luonnonvarakeskukselle ja lisäksi vesialueen omistajalle. Vesialueen omistajalla tulisi olla oikeus sisällyttää myöntämänsä kalastuslupa tai vuokraukseen ehtoja, myös saalisilmoituksen jättämiseen liittyen, joita luvanhaltija on velvollinen noudattamaan (vrt. kommentit 5 §). Esimerkiksi metsästyslain (615/1993) 46 §:ssä vastaava lupaehtoihin liittyvä saalisilmoituksen määräysmahdollisuus on sisällytetty valtion alueita koskien. Erillisen päiväkirjan ylläpitovelvoitetta muille kalastajille ei ole sen sijaan kohtuullista asettaa.

91§ Kalataloushallinnon tietojärjestelmä ja 92 § Kalataloushallinnon tietojärjestelmän käyttötarkoitus

Esitysluonnoksen 11 luvussa säädetään kalataloushallinnon rekistereistä, jotka ovat kalataloushallinnon viranomaisten käytössä. Esitysluonnoksessa erikseen säädettyjä kalataloushallinnon viranomaistehtäviä hoitaa myös Metsähallitus (19 §).

Pykäläluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi kalataloushallinnon tietojärjestelmästä. Metsähallitus toteaa, että myös Metsähallitus tulisi lisätä 91 §:n 2 momentin mukaisiin rekisterinpitäjiin, koska muun muassa luonnoksen 79 §:n mukaan Metsähallitus vastaa kalastusta harjoittavien kalastonhoitomaksujen keräämisestä. Kalataloushallinnon tietojärjestelmän käyttötarkoitusta koskevan pykäläluonnoksen (92 §) mukaan kalataloushallinnon tietojärjestelmää käytetään mm. kalastonhoitomaksuihin liittyvissä tehtävissä.

117 § Kalastusrikkomus

Pykäläluonnoksessa säädetään kalastusrikkomuksena pidettävistä teoista. Pykälän 1 momentissa tarkoitettut teot olisivat kalastusrikkomuksena rangaistavia tahallisesti tehtyinä tai huolimattomuudesta johtuvina. Pykälään sisältyvillä kriminalisoinneilla pyrittäisiin lain säännösten noudattamisen kautta yleiseen kalakantojen turvaamisen tavoitteeseen ja suojattavana oikeushyvä olisi siten yleinen etu. Pykäläluonnoksen 3 momenttiin on lisätty informatiivinen säännös siitä, että 78 §:ssä tarkoitettun kalastonhoitomaksun maksamatta jättämisen tai sitä koskevan tositteen määrääjässä esittämi-

sen laiminlyönnistä seuraavana ainoana rangaistuksena tulisi kyseeseen rikesakko. Rikesakosta on säädetty lailla rikesakkorikkomuksista (756/2010).

Metsähallitus toteaa, että kalastuslain ja -asetuksen rikkomisesta aiheutuvat rangaistukset ovat tyypillisesti sakkorangaistuksia ja lainvastaiset teot yleisesti suhteellisen vähäisiä. Rikesakon ollessa euromäärältään kiinteä (sakkoa lievempi varallisuusrangaistus) tulisi sen käyttömahdollisuuden lisäämistä harkita tiettyjen lievempien kalastuslain vastaisten tekojen johdosta. Rikesakon määrää poliisi, rajavartio- tai tullimies tai erätarkastaja. Muutos edellyttää rikesakkorikkomuksista annetun lain tarkistamista. Metsähallitus esittää, että mahdollisuutta rikesakon määräämiseen tulisi huomioida otettavaksi käyttöön ainakin pyydysten merkitsemisen laiminlyönnissä ja alamittaisen kalan hallussapidon rikkomuksissa. Myös kalastonhoitomaksun laiminlyönnistä johtuvan rikesakon rahamäärää olisi hyvä arvioida kalastuslain uudistuksen yhteydessä. Rikesakon käyttömahdollisuuden lisääminen valvontaviranomaisen työssä (nykymuodossa pääasiallisesti huomautus, toimenpiteestä luopuminen tai sakko) vastaisi myös ko. pykälän ja lakiluonnoksen esille tuotuja tavoitteita ohjata käyttäytymistä kohti yleistä kalakantojen turvaamisen tavoitetta.

Metsähallitus toteaa, että yksi huomioitava ja tärkeä lainsäädännöllinen kehityskohta olisi määrittellä myös kalalajeille ja -kannoille vastaavat ohjeelliset korvausarvot (metsästyslaki 79 §), kuten on esimerkiksi tehty riistaeläinten kohdalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella elävän riistaeläimen ohjeellisista arvoista (241/2010).

Korvausarvojen määrittelyllä osaltaan nostettaisiin yleistä kaloihin kohdistuvaa arvoilmapiiriä ja kalat nähtäisiin muiden lajien tavoin arvokkaana ja ainutlaatuisena luonnonvarana. Metsähallitus toteaa, että kalan arvo ei perustu pelkästään menetettyyn liha-arvoon, vaan lisäksi mm. menetyksiin kalakannan poikastuotannossa, virkistysarvossa ja vesialueen omistajalle lupatuloissa. Lajien ja kantojen arvonmäärityksessä tulisi huomioida yhtenä osana kantojen uhanalaisuus ja Suomen lajien uhanalaisuusluokitus vuodelta 2010 voisi toimia yhtenä tausta-aineistona korvausarvojen määrittelyssä. Luvattomalla tai laittomalla pyynnillä voi olla merkittäviä vaikutuksia erityisesti sellaisten uhanalaisten kantojen kuten Saimaan nieriän, meriharjuksen ja monien vaelluskalojen elinkykyyn. Esimerkiksi kriittisimmillä vesialueilla kannat voivat olla vain muutamien kymmenien yksilöiden varassa, joiden tuhoaminen voi aiheuttaa peruuttamatonta vahinkoa.

119 § Kalavarojen hoitoa ja kalastuksen järjestämistä koskevien tehtävien siirtäminen kalatalousalueelle

Momentissa 1 kuvataan, että osakaskunta tai osakaskuntaan kuulumattoman vesialueen omistaja voi siirtää tehtäviään kalatalousalueelle. Metsähallituksen näkemyksen mukaan pykälää tulisi täsmentää siten, että tehtävät voisi siirtää sopimusvapauden puitteissa myös jollekin muullekin toimijalle, yleisimmin toiselle vesialueen omistajalle tai osakaskunnalle. Vesialueen omistajat voivat myös keskenään sopia laajojen yhteislupa-alueiden ja yhtenäisten kalastussääntöjen laadinnasta ilman kalatalousaluetta. Menettelyllä vähennetään osaltaan kalatalousalueille tulevaa tehtäväkuormitusta.

Pykälässä tulisi lisäksi huomioida nykyiset hyväksi osoittautuneet käytännöt laajojen yhtenäislupa-alueiden hallinnosta niillä alueilla joihin kuuluu myös sisävesien yleisvesiä ja lupien hallinnointia hoitaa tällä hetkellä kalastusalue. Menettelyä tulisi voida

tarpeen mukaan jatkaa, vaikkakin yleisvedet siirtyvät kokonaisuudessaan Metsähallituksen hallintaan.

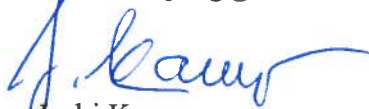
123 § Muutoksenhaku kalatalousalueen päätökseen

Pykäläluonnoksen ensimmäisessä momentissa on huomioitu oikaisuvaatimuksen tekemisen mahdollisuus kalatalousalueen päätökseen, mikäli se mm. poikkeaa käyttö- ja hoitosuunnitelmassa määräytyistä periaatteista. Metsähallitus esittää, että pykälän perusteluissa voitaisiin huomioida myös valtakunnalliset kalavarojen hoitosuunnitelmat ja niiden ohjausvaikutus. Täältä osin Metsähallitus viittaa mitä lausunnolla on maininnut yksityiskohtaisissa kommentteissa 34 §:n osalta.

131 § Muut siirtymäsäännökset

Pykäläluonnoksen 3 momentin siirtymäsäännöksen mukaan voimassa olevan lain mukaan myönnetyt viranomaisen luvat jäävät lupaehtojensa mukaisesti voimaan. Metsähallitus toteaa, että kirjauksen perusteella esimerkiksi Metsähallituksen Ylä-Lapin luvat ovat voimassa 2014-2016. Metsähallitus esittää, että pykäläluonnoksen perustelutekstissä huomioitaisiin informatiivisesti kolmen pohjoisimman kunnan lupien voimassaolo.

Lausunnosta lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Mika Laakkonen, puh. 0205 64 7675, mika.laakkonen@metsa.fi ja lakimies Otto Swanljung, puh. 0205 64 4643, otto.swanljung@metsa.fi

Jyrki Kangas
pääjohtaja